

ROUTINES EN
RITUELEN

KENNIS ALS BASIS VOOR DE KUNSTVAKKEN

HOE DE WILLIBRORDSCHOOL KUNSTVAKKEN LAAT AANSLUITEN OP HET KENNISCURRICULUM

AUTEUR: HENK LANGENHUIJSEN

Op de Willibrordschool in Vleuten is het aangenaam rustig in de gang en in de klassen. Routines en rituelen spelen daarbij zeker een rol, een pedagogische visie en duidelijke afspraken vormen de basis. Kennisoverdracht staat centraal. De kunstvakken worden geleidelijk geïntegreerd en krijgen steeds meer een eigen plaats.

Kunstproject Willibrordschool

Inge Rutten, schoolleider bij deze basisschool met 750 kinderen, vertelt vanuit overtuiging en betrokkenheid over de weg die de school enkele jaren geleden is ingeslagen. Tegelijkertijd wil ze het niet mooier maken dan het is en realiseert ze zich dat er met name voor de creatieve vakken nog meer te halen valt. Maar eerst moet de basis goed zijn. 'Wij geloven niet zo in ontdekkend leren en leerpleinen. Kennis is als klittenband,' stelt ze. 'Vanaf 4 jaar krijgen de kinderen kennis mee in een spiraalvormig curriculum: dezelfde thema's keren terug met een steeds hogere graad van complexiteit. Een goede woordenschat is een voorwaarde om met plezier te kunnen lezen, kennis van technieken verhoogt de kunstzinnige mogelijkheden.'

WERKEN VANUIT DOELEN

Vleuten ligt in het westelijke deel van de gemeente Utrecht. De school is onderdeel van de stichting Wijs! met zes scholen voor katholiek primair onderwijs in deze regio. Rutten: 'De school ligt in een goede wijk, er is weinig achterstand en de kinderen krijgen van huis uit al veel mee. Dat zorgde ervoor dat we bij wijze van spreken achterover konden leunen, omdat de uitstroom acceptabel was en de kinderen toch wel kwamen. Ons onderwijs was daardoor aan het afvlakken, een tendens die je ook op landelijk niveau ziet. We vonden dat we niet het optimale uit ieder kind haalden en dat het anders en beter moest. We werken nu volgens het model van *backward design*, wat betekent dat we in samenhang werken vanuit de leerdoelen voor groep 8. Dat gaat door tot en met de kleutergroepen.'

De scholen van Wijs! werken met het Nederlands Kennis Curriculum (NKC), een kennisgericht basisschoolcurriculum waarmee scholen en leerkrachten zelfstandig hun onderwijs vormgeven. Een inspiratiebron is Erik Meester, leraar en curriculumontwikkelaar aan de Radboud Universiteit en auteur van *Wetenswaardig*. Rutten: 'Met name voor de kunstvakken is nog niet alles ingevuld. Dat komt omdat er vanuit de overheid geen strakke voorschriften zijn en we als team eerst willen professionaliseren en aan de andere lesinhouden willen werken. Verandering kost tijd.'

'We werken vanuit doelen, maar moeten nog wel onze eigen lessen invullen,' legt Rutten uit. 'Eerst maakten we vooral gebruik van methodes van commerciële bedrijven, maar dat was geen maatwerk en die pasten niet altijd bij ons. Wij willen nu veel meer de diepte in kunnen en docenten kunnen vaker met een eigen inbreng komen. Dat geeft voldoening. Sinds we met het NKC werken krijgen we enthousiaste reacties van ouders en kinderen terug. Het is een misverstand dat we geen oog zouden hebben voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.'

CREATIEVE VAKKEN

Voor de kunstvakken werkt de school met de digitale methode *Creëer en Leer* met lessen beeldende vorming, muziek en drama voor alle groepen. Je kunt er je eigen leerlijn mee samenstellen en op zoek gaan naar

"WIJ GELOVEN NIET ZO IN ONTDEKKEND LEREN EN LEERPLEINEN. KENNIS IS ALS KLITTENBAND"

passende lessen die gemaakt zijn door vakdocenten. De Willibrordschool werkt schoolbreed met twee thema's per jaar. De lessen van deze methode zijn geschikt voor thematisch onderwijs en versterken de eerder aangeleerde kennis en vaardigheden.

Aan de basis van de online lessen staat Mech Benjaminsen die eerder *Laat maar Zien*, digitaal beeldend onderwijs voor po, ontwikkelde. De lessen hebben een eenduidige opbouw en kennen vaste routines. Zo heb je de lespagina met telkens vier didactische bouwstenen - oriënteren, onderzoeken, uitvoeren en reflecteren - en een pagina 'Alles-in-1'. De pagina's zijn voorzien van filmpjes met informatie en instructie, voor zowel de docent als de leerling. De herkenbare opbouw van de lessen kun je zien als een ritueel. Kennis van technieken en materialen speelt doorgaans een grote rol bij deze procesgerichte didactiek. Er komen af en toe nieuwe lessen bij en op verzoek worden lessen op maat gemaakt.

In het primair onderwijs zijn min of meer drie didactieken gangbaar: de productgerichte didactiek, de vrije expressie en de procesgerichte didactiek. Rutten: 'De procesgerichte didactiek van *Creëer en Leer* bevindt zich ergens tussen de eerste twee: aanleren van kennis en vaardigheden, vergroten van de leefwereld, terwijl je tegelijkertijd een beroep doet op de eigenheid van leerlingen. Het grote voordeel van deze digitale methode is dat je minder afhankelijk bent van de toevallige bevlogenheid en vakmanschap van een docent. Op deze manier krijgen we een minimale leerlijn voor alle groepen. Je kunt niet van alle docenten verwachten dat ze in alle creatieve vakken goed zijn. En ik ben door de jaren heen allergisch geworden voor de knutselwerkjes die de kinderen ieder jaar opnieuw maakten. Nu is er in ieder geval een ondergrens. Als leraar kun je zelf kiezen en iets toevoegen.'

'We hebben soms een extra docent voor de kunstlessen, met dank aan de coronagelden, maar dat is incidenteel. Via de gemeente Utrecht is er soms ook extra geld te krijgen, maar het structureel in huis halen van kunstvakdocenten is lastig, omdat dat ten koste gaat van de formatie. Soms hebben we losse erfgoedprojecten en dat zou ik nog wel meer willen. Dit gebied kent een rijke historie: dicht bij landgoed Haarzuilens en plekken waar Romeinse schepen zijn gevonden. En toen ons oude gebouw gesloopt werd, mochten leerlingen eerst hun zelfportret op de muur schilderen.' ●

3

MEER WETEN?

- Willibrordschool: www.willibrordschool-vleuten.nl/ons-onderwijs/missie-visie/
- Stichting Wijs!: www.wijs-utrecht.nl/over-ons/missie-en-visie/
- Nederlands Kennis Curriculum: www.nederlands Kennis Curriculum.nl
- Interview met Erik Meester: www.didactiefonline.nl/artikel/kennis-van-de-wereld-is-zijn-opstapje
- Methode *Creëer en Leer*: www.creeerenleer.nl